

PÜSPÖKI JELENTÉS

az Unitárius Egyház Zsinati Főtanácsa 1976. december 4-i ülésére

1876. augusztus 27—28. napjain, ezelőtt 100 esztendővel tartotta egyházunk Árkoson azt a Zsinati Főtanácsot, amely Ferencz József kolozsvári lelkészt püspöknek választotta. Ez a választás történelmi jelentőségűnek bizonyult. Közben, a háborús évek rendkívüli viszonyait nem számítva, a Zsinati Főtanács rendszeresen gyűlt össze négy évenként valamelyik vidéki egyházközségben, hosszú időre emlékezetessé téve ottlakó híveink lelkében azt az élményt, amelyet számukra ezek az áldott találkozások jelentettek. Árkos után azonban csak több mint egy félszázad múlva, 1928-ban gyűlt össze ismét a püspökválasztó zsinat, mert Ferencz József eredményes és áldásos püspöki szolgálata Isten akaratából 52 évre terjedt.

Utolsó Zsinati Főtanácsunkat ezelőtt négy esztendővel Székelyudvarhelyen tartottuk. Hálás érzésekkel gondolunk arra, hogy a négy évenként vidéken tartott Zsinati Főtanácsok több évszázados gyakorlatát ma ismét egy vidéki egyházközségünkben, Marosvásárhelyen folytathatjuk. Ez a gyülekezet az utolsó három évtizedben számbelileg nagymértékben megerősödött, egyházunk egyik legtekintélyesebb egyházközségévé fejlődött, hívei pedig, amint azt ez a megújított templom is bizonyítja, lelkészüket és keblitanácsukat vezetésével egyházunkhoz való hűségükről, áldozatkészségükről és e szent hajlékhoz való tántoríthatatlan ragaszkodásukról újra meg újra áldott tanúbizonyságot tesznek. Ezért örömmel fogadtuk el a meghívást, hogy lelkészavató Zsinati Főtanácsunkat ebben a jelentős egyházközségünkben tartsuk.

Utolsó főtanácsi gyűlésünkre 1975. december 14-én gyűltünk össze. Az azóta eltelt esztendő jelentősebb egyházi eseményeiről egyházunk legfőbb testülete előtt az alábbiakban kívánok beszámolni.

Személyi változások

1. Az 1975. december 14 és 1976. december 4 közti időszakban az alábbi lelkészi, illetve gyakorló segédlelkészi kinevezéseket eszközöltem:

Kozma Albert székelymuzsnai lelkészt 1976. január 1-től áthelyeztem Recsenyédre; Nyitrai Csongor gyakorló segédlelkészt január 1-től rendes lelkésznek kineveztem Csokfalvára; Balácsi László gyak. segédlelkészt május 1-től rendes lelkésznek Szentháromság-Kisadorjánba és Szabó Zoltán gyak. segédlelkészt augusztus 1-től rendes lelkésznek Sinfalvára. Július 1-től gyak. segédlelkésznek kineveztem Bálint Ferencet Marosvásárhelyre; szeptember 1-től Fülöp Dezsőt Tarcsafalvára, Máthé Dénest Székelymuzsnára és Máthé Sándort Böződkörispatak—Bözödújfaluba; október 1-től Pálfi Árpádot Verespatakra.

Énekvezéri kinevezésre az elmúlt év folyamán nem került sor.

2. Egyházi Képviselő Tanács Székely János ny. mérnök, volt főgondnok afiát 1976. április 10-től építészmérnöki állásban 1/2 normás javadalmazás mellett alkalmazta azzal, hogy nevezett az egyházi központ vagy más egyházak által megrendelt és elvégzett mérnöki munkákért

bevételezett díjakból, az érvényben levő előírásoknak megfelelően, fog részesezni. Székely János buzgó, hozzáértő munkájával egyházközségeinknek rendkívül hasznos segítséget nyújt.

Elnökség december 31-ig meghosszabbította Bálint Ferenc kolozsi lelkésznek ideiglenes alkalmazását a gazdasági és jogügyi előadótanácsosi állásban.

3. Dénes György verespataki s. lelkész állásáról szeptember 1-i hatállyal lemondott, azzal az indokolással, hogy családi helyzete megkívánja Kolozsvár-Napocán való lakását. E. K. Tanács a lemondást elfogadta.

4. Az év folyamán egyházunk alkalmazottai közül egy lelkész került püspöki beleegyezéssel nyugdíjállományba, éspedig 1976. október 1-től Filep Andor, aki 1933-tól 1935-ig Kolozsváron segédlelkészként, majd 1935-től 1976. szeptember végéig mint rendes lelkész az iklandi egyházközségben működött. Szolgálati ideje 43 év.

E. K. Tanács Mester Ákos tarcsafalvi lelkészt, aki 27 évi szolgálattal rendelkezik, ismételt mulasztásai és szolgálati hanyagsága miatt a lelkészi szolgálat további végzésére alkalmatlannak minősítette, és 1976. július 1-től rokkantsági nyugdíjba meneteléhez hozzájárult.

Végh Mihály recsenyédi lelkész, aki 1975. december 31-én püspöki engedéllyel végleges nyugalomba vonult, a hideg téli időjárás miatt feleségével együtt, aki ebben az egyházközségben mint énekvezér működött, híveitől csak február 29-én búcsúzott el. A megható ünnepségen Egyházi Főhatóságunkat dr. Szabó Árpád teológiai professzor képviselte.

Istentiszteleti szolgálatok és látogatások a gyülekezetekben

Legutóbbi főtanácsi ülésünk óta egyházi központunkban és vidéki egyházközségeinkben az alábbi szolgálatokat, ill. látogatásokat, valamint egyházon kívüli tevékenységet végeztem.

1976. január 1-én, a püspöki lakásban végbement hagyományos újévi találkozás alkalmával, amelyen egyházi központunk vezetői és tisztviselői, teológiai tanárok, kolozsvári egyházközség vezetői és hívei nagy számmal vettek részt, fogadtam dr. Erdő János egyházi főjegyző tartalmas köszöntését.

Január 19-én Bukarestben részt vettem az újonnan szervezett gyulafehérvári ortodox püspökség püspökének, Emilian Birdaşnak állami elismerési ünnepségén, valamint január 25-én a gyulafehérvári ortodox székesegyházban tartott ünnepélyes beiktatóján. Az ünnepi ebéden egyházunk üdvözlését és jókívánatait tolmácsolva, megemlékeztem egyházunknak Gyulafehérvárral kapcsolatos 16. századi történeti emlékeiről.

Február 1-én Kolozsvár-Napocán családi körben megkereszteltem Salamón Béla és neje Erzsébet és Mihály nevű gyermekeit.

Február 5-én a teológiai csendes-napok keretében unitárius hallgatóinknak az Unitárius Világszövetség (IARF) történetéről, szervezetéről és célkitűzéseiről előadást tartottam.

Március 4—5. napjain Kolozsvár-Napocán részt vettem a Kolozs—Tordai egyházkör lelkészeinek I. negyedévi értekezletén.

Április 20-án kolozsvár-napocai templomunkban dr. Nagy Levente és leányom, Klára esküvőjén a szertartást végeztem.

Május 20-án a Teológiai Intézetben részt vettem Dumitru Stăniloae bukaresti ortodox teológiai professzornak „A kereszt jelentősége az ortodox teológiában” c. előadásán és az azt követő ünnepi vacsorán.

Május 21-én Bukarestben részt vettem azon a hivatalos ebéden, amelyet a Vallásügyi Hivatal alelnöke, Gheorghe Nenciu Helmut Klass NSzK-beli evangélikus püspök romániai látogatása alkalmával adott.

Május 23-án dr. Erdő János főjegyzővel és Benedek Sándor Kolozs-Tordai egyházkör esperesével együtt látogatást tettem Petrozsényban. Nagyszámú helybeli és környéki híveink jelenlétében iktattam be gyülekezetébe Fodor Györgyöt, akit ebbe az elszigetelt, de buzgó, egyházunkhoz öntudatos lélekkel ragaszkodó hívekből álló egyházközségbe egy évvel előbb neveztem ki rendes lelkésznek, de beiktatására különböző okokból csak most került sor. A gyülekezet temploma megjavításával hitűségéről és egyházszeretetről dicséretreméltó tanúbizonyságot tett. Az istentisztelet után a református és evangélikus egyházközségek lelkészei támogatásukról és evangéliumi szellemű együttműködésükről biztosították az ifjú lelkészt, akinek ezen a fontos missziói helyen való eredményes szolgálata elé jöreménységgel tekintünk.

Június 27-én, szakvizsgázott teológiai hallgatóink kibocsátási szertartásán a lelkési szolgálatuk megkezdése előtt álló ifjainkhoz buzdító beszédet intéztem.

Július 4-én feleségemmel, dr. Mikó Imre főgondnokkal és dr. Erdő János egyházi főjegyzővel együtt részt vettem azon az úrvacsoraosztással egybekötött ünnepi istentiszteleten, amelyet tordai ősi egyházközségünk rendezett abból az alkalomból, hogy rendkívül eredményes munkát végző lelkésze, Fazakas Ferenc és Balogh László gondnok vezetésével, valamint a hívek példaadó áldozatkészségével templomát kívülről-belülről megjavította, annak belsejét megújította és az eddiginél áhitatot keltőbbé tette. A szószéki szolgálat után, melyet én végeztem, dr. Erdő János mondott úrvacsorai ágendát. Az alkalmi énekkar Székely Lászlóné Erdős Margit énekvezér vezetésével járult hozzá az áhitat emeléséhez. Az ünnepélyt népes közebed követte, amelyen az egyházközség gyarapodását és előhaladását dr. Mikó Imre főgondnok méltatta; a két helybeli református lelkész gyülekezeteik testvéri köszöntését tolmácsolta.

Július 7-én tartotta a Protestáns Teológiai Intézet 20 évvel ezelőtt végzett lelkészeinek testvéri találkozóját, amelynél az 1956-ban végzett 8 unitárius hallgató közül 6, név szerint Benedek Sándor, Biró József, Fazakas Endre, Fazakas Ferenc, Fodor Dénes és Lakatos Gyula vettek részt feleségükkel együtt. A felekezeti közti találkozón Fodor Dénes bibliamagyarázatot tartott, az ünnepi vacsorán Fazakas Endre és Fazakas Ferenc köszöntötték a nagy számban résztvevőket és a három protestáns egyház jelenlevő püspökeit.

Július 11-én Szentháromság—kisadorjani társegyházközségnek nagy ünnepe volt, amelyen dr. Barabássy László főgondnok, Kolcsár Sándor esperes, dr. Erdő János főjegyző és a kör lelkészeinek egy része vettek részt. Dél előtt került sor a gyülekezet néhai lelkésze, Fülöp Zoltán és családja által adományozott telken a szentháromsági új imaház és lelkési lakás felavatására, amelynek létrehozásában Török Elek nyáradgálfalvi lelkész és Péterfi Ödön volt gondnok dicséretreméltó buzgóságot fejtettek ki. Ez alkalommal iktattam be rendes lelkési állásába Balácsi Lászlót. Délután a kisadorjani templomban is istentiszteletet tartottunk. Mindkét

helyen az istentisztelet szeretetvendégséggel zárult. A társegyházközség valláserkölcsei élete új lelkésze lelkes irányításával megnyugtató fejlődést mutat.

Július 18-án kolozsvár- napocai templomunkban megkereszteltem dr. Mikó Imre főgondnok unokáját, Mikó Lőrinc pénzügyi ellenőr fiát, Imrét.

Július 19-én a bukaresti római katolikus egyházközség épületében részt vettem a 70. életévét betöltött Francisc Augustin érsekségi ordinárius tiszteletére rendezett ünnepi ebéden, amelyen összes egyházaink a legmagasabb szinten képviseltették magukat.

Július 24-én családom tagjaival együtt Kálnokra utaztam, ahol istentiszteletet tartottam és az öntudatos kis gyülekezet buzgó lelkésze, Nemes Dénes által készített, a temetőkert bejáratánál elhelyezett székely kaput felavattam. Délután a Kálnokhoz tartozó bodoki leányegyházközségünk Patakfalvi Irma és Nemes Dénes által adományozott harangját avattam fel; a hívek áldozatkészségével megjavított templomban Kökösi Kálmán esperes szószéki szolgálata után a gyülekezethez egyházi beszédet intéztem. Az istentisztelet tartalmas műsossal s a helybeli gondnok családja által felajánlott szeretetvendégséggel zárult. Az esperes vendégszerető házában töltött éjszaka utáni reggelen árkosi egyházközségünk hívei nagy számban gyűltek össze a várfallal körülvett templomudvaron, ahol a lelkész üdvözlése után köszöntöttem híveimet.

Augusztus 1-én sinfalvi egyházközségünknek minden biztonnal hosszú időre emlékezetes kettős ünnepe volt. Ugyanazon a napon történt meg Szabó Zoltán lelkész beiktatása és esküvője. Erre az alkalomra a gyülekezet tagjain kívül nagyon sokan gyűltek össze: dr. Barabássy László főgondnok, egyházi központunk tagjai, az egyházkör lelkészei és néhány távolabb lakó lelkész, valamint egy turistaként országunkban tartózkodó észak-amerikai unitárius lelkész családjával együtt. Szabó Zoltán tartalmas szószéki szolgálata után a beiktató beszédet én tartottam, majd a helybeli üdvözlések után esperes, dr. Erdő János főjegyző, Fazakas Ferenc és Göncz Mihály lelkész afiai köszöntötték az új lelkészt. Rövid szünet után következett Szabó Zoltán lelkész és leányom, Anikó Mária esküvője, amelyen a szolgálatot én végeztem, és amelyet kettőszáz személyes vacsora követett.

Augusztus 23-án Szatmáron, a családi otthonban dr. Kovács Károly orvos és felesége 50 éves házassági évfordulóján végeztem szertartást.

Augusztus 28-án dr. Mikó Imre főgondnokkal együtt a 80. születésnapja alkalmából Márton Áron r. kat. püspököt táviratban köszöntöttem.

Augusztus 29-én a Bözödön tartott Maros-Küküllőköri közgyűlésen, majd *szeptember 5-én* Székelykeresztúron a Székelykeresztúr-udvarhelyi egyházkör közgyűlésén vettem részt. Bözödön dr. Barabássy László főgondnokkal, Székelykeresztúron dr. Barabássy László és dr. Mikó Imre főgondnok afiaival és feleségemmel együtt.

Október 31-én dr. Barabássy László főgondnokkal és Kolcsár Sándor esperessel a csokfalvi egyházközségben tettem látogatást. Minthogy Nyitrai Csongor új lelkész beköszöntőjén és a hívek nagy áldozatkészségével megújított templom újraavatási ünnepén külföldi tartózkodásom miatt nem vehettem részt, ezt az alkalmat használtam fel, hogy a hívek kívánságának eleget téve, a megújított templomot és papilakást megte-

kintsem és ünnepi istentiszteletet tartsak. Az elvégzett nagyszerű munka elsősorban ifjú lelkészünk nagy lelkesedését, szorgalmát és hozzáértését dicséri.

November 2-án nagy részvét mellett temettem Kolozsvár-Napocán Rázmány Mór ny. főszámvevőt.

November 3-án Bukarestben részt vettem a Szocialista Egységfront Tanácsa gyűlésén.

November 9—10. napjain Kolozsvár-Napocán részt vettem a Kolozs-Tordai egyházkör 4. negyedévi lelkészi értekezletén.

Lelkésznevelés és énekvezérképzés

Teológiai Intézetünkben az 1975/76. tanulmányi évben az unitárius hallgatók száma 18 volt. Közülük 16-on a bennlakásban laktak, kettő helybenlakó szüleinél való künnlakásra kapott engedélyt. A bennlakás vezetője dr. Erdő János professzor, aki nagy körültekintéssel ügyel fel arra, hogy hallgatóink magatartása minden tekintetben kifogástalan legyen. Fegyelmi természetű szabálysértések a tanulmányi év folyamán nem fordultak elő. Ebben a tekintetben, valamint hallgatóink intézeti életének megfelelő irányításában dr. Erdő János segítségére voltak dr. Szabó Árpád és dr. Izsák Vilmos tanár afiai. Tanáraink együttműködése hallgatóink valláserkölcsei lelkületének kialakítására jó hatásúnak bizonyult. A bennlakás rendbentartását Bartha Lidia altisztnő lelkiismeretes gondossággal végezte.

Örömmel jelentem dr. Szabó Árpádnak az unitárius bibliai tanszéken előadótanárként való végleges alkalmazását.

Június 21-én Bálint Ferenc, Fülöp Dezső, Máthé Dénes, Máthé Sándor és Pálfi Árpád IV. é. hallgatók szakvizsgát tettek és gyakorló segédlelkészi szolgálatra képesítést nyertek. Június 29-én Szabó Zoltán tett lelkészképesítő vizsgát.

A július 16—17. napjain tartott teológiai felvételi vizsgán két jelölt vizsgázott sikerrel. Az 1976—77. tanév I. évfolyamára 3 hallgatót vettünk fel. A beiratkozott hallgatók összlétszáma 17, közülük 15 a bennlakásban, 2 szüleinél lakik.

A II., III. és IV. éves hallgatók rendszeresen, az I. éves hallgatók is egy-egy alkalommal a nagy ünnepeken légációs szolgálatot végeztek. Legátust fogadó egyházközségeknek és a hallgatókat vendégszeretettel fogadó lelkészeknek ezúton is hálás köszönetünket nyilvánítjuk.

Örömmel jelentem, hogy egyházi főhatóságunk javaslatára Teológiai Intézetünk dr. Donald Sz. Harrington New York-i lelkésznek tiszteletbeli doktori címet ajánlott fel, amelynek ünnepélyes átadására 1977. január 21-én fog sor kerülni.

A bukaresti és nagyszebeni ortodox, valamint a kolozsvár-napocai protestáns teológiai intézetek rendezésében három alkalommal az intézetek székhelyein interkonfesszionális teológiai összejövetelek tartása van évek óta gyakorlatban. A Bukarestben tartott idei gyűlésen én is jelen voltam és felszólalásomban egyházunk teológiai felfogását és az időszerű kérdésekkel kapcsolatos állásfoglalását ismerttettem.

Május 13-án Gálfi Sára tordai és július 29-én György Árpád magyarsáki afia énekvezérképesítő vizsgát tettek.

Lelkészi értekezletek

A kétnapos negyedévi közérdekű tájékoztató- és teológiai továbbképző lelkészi értekezletet mind a négy egyházkörben megtartottuk.

A közérdekű előadásokat ebben az évben egy-egy körű kollektíva állította össze. Lelkészek ezeken a gyűléseken pontosan részt vettek és hozzászólásaikkal azokat színvonalassá és a lelkeszi munka minél eredményesebbé tételre szempontjából igen hasznossá tették. A teológiai értekezletek tárgya ebben az évben is szertartásaink reformjának előkészítése volt, amely az ideű Zsinati Főtanács tárgysorozatán is szerepel. Ezenkívűl az egyházi beszédek megírásának és előadásának időszerű kérdései is megvitatásra kerültek. Az egyházi központ a gyűlések mindegyikén képviseltette magát.

Egyházi kiadványok

Az 1861 óta megjelenő folyóiratunk, a Keresztény Magvető, az elműt évben is negyedévenként megjelent. Amint az már köztudomásű, 1975. évi, 2. és 3. összevont szám néhai nagynevű püspökünkre. Kriza Jánosra vonatkozó anyaga kivonatban is megjelent, melyet halálának 100 éves évfordulója alkalmával kívántunk terjeszteni.

Felekezeti közötti kapcsolatok

Testvéregyházainkkal ebben az esztendőben is tovább ápoltuk bensőséges, evangéliumi alapon álló kapcsolatainkat. Ennek egyik bizonyosságként testvéregyházaink minden nevezetesebb ünnepi összejövételén nem csupán a legmagasabb szinten, hanem egyházközségi viszonylatban is megjelentünk, minden adandó alkalommal kifejezésre juttatva együttműködési készségünket és testvéri érzésünket. Ugyanakkor hasonló alkalmakkor a mi ünnepi szertartásainkon is jelenlétűnkkel és köszöntésűnkkel megtisztelték testvéregyházaink képviselői.

Szolgálatok külföldön

Külföldi hittestvéreinkkel az elműt évben is folytattuk hagyományos érintkezéseinket.

Március 17—22. napjain hivatalos látogatáson fogadtuk dr. Ferencz József magyarországi püspök afiát, aki mint unitárius egyháztörténettel foglalkozó teológiai magántanár dr. Erdő Jánossal munkamegbeszélést folytatott, egy a Dávid Ferenc életéről és munkásságáról szóló, 1979-re, egyházalapítónk halálának 400. évfordulójára elkészítendő tanulmánykötettel kapcsolatban. Ezenkívűl teológiai hallgatóinknak a Dávid Ferenc-kutatás legújabb eredményeiről, valamint Ochino Bernátról nagy érdeklődéssel hallgatott előadást tartott. Püspök afia Herineanu kolozsvárnapocai ortodox érseknél és Nagy Gyula református püspöknél is látogatást tett. Vendégűnket a vasárnapi istentisztelet keretében egyházunk nevében szeretettel üdvözöltem, amelyre ő meghatottan válaszolt, felelevenítve városunkkal és templomunkkal kapcsolatos ifjúkori emlékeit.

Május 16—19. napjain Robert Senghas, az észak-amerikai unitárius-univerzalista egyház alelnöke tett országunkban és egyházunknál hivatalos látogatást. Angliában, Csehszlovákiában és Magyarországon való tartózkodása után nagypénteken reggel érkezett Kolozsvár-Napocára, ahol egyházunk vezetőivel baráti megbeszélésen vett részt. Ezután látogatást tett az ortodox érseknél és a református püspöknél, majd püspök, főjegyző, valamint dr. Barabássy László főgondnok kíséretében Szabédon megtekintette templomunkat és a lelkeszi lakást. Aznap este marosvásárhelyi templomunkban meghallgatta az énekkar által művészi szinten előadott Passiót. Vendégűnket Kolcsár Sándor lelkesz-esperes köszöntötte, aki válaszában meghatott szavakkal üdvözölte a gyülekezetet és megköszönte a Passió nyújtotta lelki élményt. Másnap, ünnep szombatján reg-

gel, a marosvásárhelyi turisztikai objektumok megtekintése után, nyárádszentmártoni és gálfalvi egyházközseinkben tett látogatást. Itt gyülekezeteink tagjai nevében Simó Attila és Török Elek lelkészek mondtak üdvözlő beszédeket, amelyekre a vendég és püspök válaszoltak. Mindkét helyen a látogatók vendégszerető fogadtatásban részesültek. Jelen voltak dr. Barabássy László főgondnok, Kolcsár Sándor esperes afia. Utána még futólag megmutattuk vendégünknek néhány aranyosmenti templomunkat és lelkési lakásunkat. Húsvét első napján alelnök részt vett a kolozsvári ünnepi istentiszteleten és úrvacsoraosztáson, megköszönve püspök üdvözlő szavait és meghatottan köszöntve a hatalmas gyülekezetet. A látogatás egész ideje alatt a tolmácsolást dr. Erdő János végezte. A délutáni órákban dr. Mikó Imre főgondnok, dr. Erdő János és Sebe Ferenc társaságában vendégünk még megtekintette Kolozsvár-Napoca nevezetességeit; este Sebe Ferenc kíséretében Bukarestbe, onnan pedig másnap repülőgépen hazautazott.

Mint az Unitárius Világszövetség (IARF) elnöke az év folyamán különböző tagegyházaknál tettem hivatalos látogatásokat. Március 24. és április 13. között legelőször a hollandiai tagegyházakat látogattam meg és egy hét alatt 9 városban, Utrechtben, Rotterdamban, Leidenben, Hilversumban, Alphen am Rhine-ban, Amszterdamban, Amsterveenben, Hágában és Wasenaarban találkoztam a tagcsoportokkal. Rotterdamban a remonstrans templomban angol nyelven istentiszteletet is tartottam. Ezután repülőgépen Londonon át Észak-Írországba utaztam, ahol a Belfast melletti Dunmurry helységben a gyülekezet temploma építésének 300 éves évfordulóján tartott ünnepi istentiszteleten a szolgálatot hatalmas gyülekezet előtt végeztem és az egyházközség új orgonáját felavattam. Öt-napi észak-írországi tartózkodás után, ahol kilenc éve a legteljesebb a bizonytalanság, és megrendítő képet mutat a szélsőséges katolikus és protestáns fanatikus csoportok által véghezvitt és még mindig folyó esztelen pusztítás, közel egy hetet az angliai unitáriusok évi közgyűlésén. Edingburgban töltöttem, ahol az Unitárius Világszövetség és a romániai unitárius egyház őszinte testvéri üdvözlését tolmácsoltam. Végül Londonban részt vettem Világszövetségünk végrehajtó bizottságának gyűlésén.

Június 3-án az ortodox egyháznak egy főpapi küldöttségével együtt a 200 éves fennállását ünneplő Egyesült Államokba utaztam, ahol két hetet töltve, meglátogattam New Yorkban Donald Sz. Harrington lelkész és felesége Szánthó Vilma gyönyörű templomát, a Community Church-öt, és az istentiszteleten köszöntőt mondtam. Azután néhány napot dr. Robert West, az észak-amerikai unitárius univerzalista egyház elnöke vendégként az egyház központjában, Bostonban töltöttem. Itt tiszteletemre dr. West elnök nagyszabású fogadást rendezett. Egy hétköznapi istentiszteleten a híres bostoni King's Chapel-ben, a legrégebb amerikai unitárius templomban, nagy gyülekezet előtt prédikáltam. Végül látogatást tettem a híres unitárius alapítású Harvard egyetemen is. Ezután öt napon át a chicagói Meadville-Lombard unitárius teológiai főiskola vendége voltam. A főiskola új dékánja, dr. John Godbey, a 16. századi protestantizmus kiváló történésze, egyházunk nagy barátja fogadott és gondoskodott szeretettel rólam ottlétem idején. A főiskolának jelenleg 35 unitárius univerzalista teológiai hallgatója van, de a jövő évtől kezdve 50 lesz. Az Egyesült Államok különböző teológiai főiskoláin jelenleg

kb. 150 unitárius teológiai hallgató tanul. Részt vettem az egyetemhez kapcsolt főiskola évszázadi ünnepély-sorozatán, amelyeknek keretében alkalmam volt egy akadémiai istentiszteleten prédikálnom és a doktoravatással egybekötött ünnepi szertartáson ünnepi beszédet mondanom. Itt emlitem meg, hogy a főiskola rektora hivatalos formában megújította meghívását, hogy egyházunk egy képviselője egy tanulmányi évet náluk töltsön. Reméljük, hogy legkésőbb a következő év elejéig dr. Szabó Árpád teológiai tanárt kiküldhetjük egyéves tanulmányútra Chicagóba.

Végül október 1—5. napjain a hollandiai Hilversum mellett részt vettem az Unitárius Világszövetség Tanácsának évenként egyszer tartott ülésén, amelynek fő tárgya az 1978. augusztusában az angliai Oxfordban megrendezendő világkongresszus előkészítése volt. Ezt az előkészítést szolgálja az a regionális teológiai konferencia is, amelyet lelkészeink jelentős számának részvételével 1977. július havában számítunk Kolozsvár-Napocán tartani.

Kölcsonös megértés és bizalom szellemében

Állami hatóságaink, közelebről a Vallásügyi Hivatal vezetősége jóindulatú támogatását az egész esztendő folyamán élveztük. Mi is minden erőnkkel azon voltunk, hogy híveinket állampolgári kötelességeik maradéktalan teljesítésére ösztönözzük és résztvegyünk minden olyan társadalmi megmozdulásban, amely szocialista hazánk előmenetelét szolgálja.

Az egyházépítés útján

Befejezésül egy, egyházunk életét közletről érintő kérdésre szeretnék egészen röviden kitérni.

Nagy örömmel és lelki megnyugvással jelenthetem, hogy az a széles körű mozgalom, amely csíkszeredai egyházközségünk megszervezését és megfelelő ingatlanhoz való juttatását célozta, sikerrel járt. E. K. Tanács jóváhagyta a csíkszeredai egyházközség határozatát, mely szerint imaház és lelkészi lakás céljára megvásárolta a Dózsa György utca 25. szám alatti emeletes ház négy lakrészét Vezsényi Jolántól és gyermekeitől 220 000 lejért.

E. K. Tanács határozata alapján kérem a Főtisztelendő Zsinati Főtanácsot, hogy az épület megvásárlása ügyében kifejtett önzetlen szolgálatukért dr. Barabássy László főgondnok, dr. Fazakas Miklós felügyelő gondnok, Székely János volt főgondnok és Báró József esperes afiainak köszönetét és elismerését nyilvánítsa.

Halottaink

Szomorúan jelentem, hogy az év folyamán alábbi, főbb egyházi tisztséget betöltő atyánkfiai vagy azoknak hozzátartozói távoztak az örökkévalóságba.

Január 31-én, 97 éves korában Kálnokon elhunyt özv. Régeni Áronné Kováts Teréz, akinek hasonlóan hosszú, áldott életet élt néhai férje az unitárius egyházi zene munkálásában és fejlesztésében elvéghetetlen érdemeket szerzett.

Február 11-én 76 éves korában Marosvásárhelyen elhunyt dr. Gáljalvi György volt ügyvéd, aki egyházunk különböző szerveiben jelentős tisztségeket töltött be.

Március 22-én özv. Antónia Mihályné, 89 éves korában Homoródmáson. Férje hosszú időn át volt a magyarszováti egyházközség hűséges pásztorja.

Április 6-án *Nagy Lázár*, a marosvásárhelyi egyházközség sok évtizeden át volt gondnoka, a Marosi egyházkör volt felügyelőgondnoka és az Egyházi Főtanács tagja, életének 87. évében, Marosvásárhelyen.

Május 27-én *Gombási János* volt aranyosrákosi érdemes lelkész, tb. esperes, Aranyosrákoston 85 éves korában.

Július 21-én vargyasi *Daniel Ferenc* Marosvásárhelyen, aki az egyházunk történetében jelentős szerepet játszott vargyasi Daniel családhoz tartozott.

Október 29-én *Rázmány Mór* Kolozsváron, 71 éves korában. Az 1932 és 1972 közti időszakban hűséggel szolgálta egyházunkat, hitoktató lelkészi, központi irodafőnöki, majd számvevőségi főnöki minőségben.

Sigmond József ny. lelkész október 31-én Kolozsvár-Napocán, 86 éves korában. 1914 és 1962 között Homoródjánosfalván 17, Székelyudvarhelyen 24, Kolozsváron az Irisz- és Bulgária-telepen 7, összesen 48 évig végzett lelkiismeretes lelkészi szolgálatot.

A gondviselő Isten adjon megboldogult atyánkfiaiának nemes földi pályafutásuk után örök békeséget. Emléküket kegyelettel őrizzük. Áldozunk emléküknök egy perces felállással.

A köszönet szava

Íme egy esztendő vázlatos története, amely püspöki működésemről is nyújt egy átfogó képet, és érinti azokat a fontosabb eseményeket, amelyek egyetemes egyházunk életében ebben az időszakban végbementek. Tudom, hogy ez a munka hiányos, nem minden tekintetben kielégítő. De hitet teszek arról, hogy egyházunk lelki irányításában feltétlen istenhit, áhítat, jóakarát és nemes szándék vezetett. Hálát adok Istennek, hogy egyházunk világi vezetőivel, főgondnokaival, egyházi főjegyző és teológiai tanár afiaival, felügyelő gondnokaival, espereseivel, E. K. Tanácsunk és bizottságaink tagjaival teljes egyetértésben vehettem egyházunk irányításában részt. Köszönöm az egyházi központ minden rangú tisztviselőjének, hogy munkájukat lelkiismeretesen, egyházas lelkülettel végezték. Köszönöm egyházközségeink lelkészeinek hűséges szolgálatát, gondnokaink, keblitanácsosaink Istennek tetsző, egyházunk érdekében végzett öntudatos munkáját. És köszönöm gyülekezeteink tagjainak hithűségüket, egyházunkhoz való töretlen ragaszkodásukat.

Végül köszönöm marosvásárhelyi egyházközségünk meleg vendégszeretetét.

Isten gazdag áldása legyen minden lélek szerint végzett, Isten dicsőségét hirdető és egyházunk előmenetelét szolgáló tevékenységén.

TANULMÁNYOK

DR. BORBÉLY ISTVÁN

AZ IMÁDSÁG

Vallásos emberek és teológusok mind egyet értenek abban, hogy az imádság a vallás központi része. Az igazi vallásos életet nem a hittételekben és nem az egyházi intézményekben, nem is a szertartásokban találhatjuk meg, hanem az imádkozásban. Az ima szavaiban nyilatkozik meg a kegyes lélek minden áhítata. „Tanulmányozzátok bármely idők szent életű embereinek imádságát s megismeritek hitüket, életüket, ösztönzéseiket, műveiket“ — mondta a híres prédikátor Adolf Monod. A vallásos képzetek és cselekedetek tarka világa rendesen csak visszatükröződése a személyes vallásos életnek. A legkülönbözőbb gondolatok Istentől, a teremtésről, a kinyilatkoztatásról, a megváltásról, az örökéletről mind kifejezések, amelyekben a lelkek gazdagon áradó vallásos élményei, a hit, a remény és a szeretet öltöttek alakot. A változatos szertartások és szakramentumok, a megszentelések és megtisztulások, az áldozások és a szent étkezések, a szent táncok és a körmenetek, az aszketizmus és az erkölcs összes művei mind csak közvetített kifejezései a benső kegyes élménynek. Ellenben az imádságban ez az élmény közvetlenül nyilatkozik meg.

A vallás és az imádkozás viszonyát Joseph Zahn a következőképpen határozta meg: „A vallás és az imádság nem ugyanegy dolog, azonban annyira együvé tartoznak, mint az élet és a lélegzés, vagy az értelem és a nyelv. Amint nincs igazi vallás Isten s az örökkévalóság eszméje nélkül, azonképpen vallásos élet sincs imádkozás nélkül. Az imádkozás a nyilvános bizonyítéka Isten bírásának, amely birtokolás ugyancsak a jövő életben lesz teljes, de már a földi életben kezdődik a hitben, a reményben és a szeretetben. Az Istenben való hit és bizalom az ő szeretete együttvéve és a lélekben elevenné válva, elmondva hangosan, hogy mások is hallják, vagy csöndesen, hogy csak Istén hallja, szavakban vagy szavak nélkül — ez az imádság. Ha meg lehet valamivel mutatni az utat, amelyen a vallás az emberiségre áldást hozhat, úgy ez útmutatásban a legfényesebb teológiai fejtegetés nem ér annyit, mint a szerény, de szívből jövő imádság. Az imában a vallásos igazságok megismerése közvetlenül válik gyümölcsözővé: vigasztalás árad szét a földön, erkölcsi erő fakad, megpecsétlődik az Istennel s a vallásos emberekkel való szent szövetség. Aki tehát soha nem imádkozik, arról azt kell mondanunk, hogy a vallásos és erkölcsös fenségesség birodalmából idegen világba távozott el. Aki számára pedig az imádság fogalma csak félig világos, a saját vallásos fogalmaival nem jött még tisztába. Hogyha a vallás és